

DE OPINIE VAN HARMEN VAN WIJNEN

'Veel blijft hetzelfde'

Een ongekeerde megaoperatie, de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Pensioenland is er volop mee bezig. Intussen is de eerste rechtszaak achter de rug, als voorhoede van een aanzwellend verzet dan wel achterhoedegevecht. "Ik begrijp deze weerstand niet helemaal", zegt ABP-topman Harmen van Wijnen. "Iedereen heeft de verantwoordelijkheid om het échte, eerlijke verhaal te vertellen."

Hoe het met de transitie gaat. "Heel goed, we liggen op schema, conform ons plan", vertelt Van Wijnen. Informeel, open, behoedzaam maar niet bang formulerend: "Op 1 januari 2027 willen we overstappen naar het nieuwe pensioenstelsel. Twee jaar vanaf nu. Voor onder meer de IT bij APG, de hele dataschoning, de regeling zelf en het invaren hebben we een groot programma opgesteld. Bij dat invaren is ons verantwoordingsorgaan met 48 leden een belangrijke speler. We willen de middelen eerlijk verdelen over de individuele pensioenpotjes van onze deelnemers."

Op 1 januari 2027 kunnen we eindelijk afscheid nemen van het huidige FTK-stelsel en de onevenwichtigheid daarin. Voortaan kunnen we laten zien hoe de pensioengelden werkelijk hun loop hebben. Elke maand dragen onze deelnemers 27-28 procent van hun pensioengrondslag af. In het oude stelsel, met de doorsneepremie, ging het geld in een black box. Straks kan elke deelnemer zien wat hij en de werkgever hebben ingelegd, wat is toegevoegd aan zijn rekening en wat het rendement is. Super transparant. Bovendien hebben we in het model voldoende buffers om schommelingen af te vlakken. Eindelijk komt er meer geld op de plek waar het hoort: bij de deelnemers."

STIJGENDE VERBAZING

Tot nu toe zijn drie pensioenfondsen en 200.000 Nederlanders overgestapt. Tegelijkertijd zwelt de kritiek aan, enkele juristen, politici en media voorop. De eerste rechtszaak, tegen Loodswezen Pensioenen, is door een gepensioneerde verloren. Ondertussen viert de Pensioenwet in juli zijn tweede verjaardag. Van Wijnen aanschouwt de commotie dan ook met stijgende verbazing.

"De overstap naar het nieuwe stelsel wordt heel erg gepresenteerd als de grootste verandering ooit in pensioenland wereldwijd. Maar je kunt het ook omdraaien: eigenlijk verandert er niet zo bijster veel. Een hoop blijft hetzelfde. Het geld blijft binnen het pensioenfonds, we blijven collectief beleggen, op basis van door de deelnemers aangegeven risicopreferenties.... We houden buffers, schokdempers, om schommelingen op te vangen. Dus wat verandert er eigenlijk?"

Het enige grote verschil is dat veel mensen veronderstellen dat in het huidige FTK-stelsel een bepaald pensioen is gegarandeerd. Dé grote misvatting, want dat is helemaal niet het geval. Voor die zogenaamde garantie moeten we wél extreem hoge buffers aanhouden. Daardoor hebben we bij een lage rentestand en hoge rendementen jarenlang

**HARMEN VAN WIJNEN:
"MET EIKAAR UITLEGGEN
DAT HET NIEUWE
PENSIOENSTELSEL BETER
ZAL UITPAKKEN VOOR DE
DEELNEMERS."**

niet kunnen indexeren. Inmiddels weten we, na de periode van neoliberalisme en het idee dat de samenleving maakbaar is, dat we niet twintig, dertig, veertig jaar vooruit kunnen kijken en geen gegarandeerd pensioen kunnen beloven.”

STINKENDE BEST

We zullen moeten leven met genoemde ontbrekende garantie en onzekerheid. Die waren er niet en dat blijft, zo luidt de boodschap van Van Wijnen. “We stappen over van quasi gegarandeerde pensioen-aanspraken naar een ambitie waarin we ons stinkende best doen om deelnemers uitzicht te bieden op een koopkrachtig pensioen. Daardoor hoeven we minder hoge buffers aan te houden. In een transparant stelsel komen geldstromen eerder, eerlijk en zichtbaar op de plek van de individuele deelnemer en niet in een black box.

Dat is altijd ons verhaal geweest. Ik vind het dan ook buitengewoon spijtig dat er frames komen die het verhaal omdraaien. Ik weet niet waarom. Waarschijnlijk omdat er onzekerheid bestaat bij deelnemers. Die snap ik. Maar dan moeten we met elkaar uitleggen dat het nieuwe systeem beter zal uitpakken voor hen.”

Het probleem is dus de perceptie van een waardevast pensioen, terwijl dat niet waardevast was.

“Precies.”

Maar dat was wél jarenlang de praktijk, toen je nog relatief veel actieve deelnemers en weinig gepensioneerden had.

“Klopt. De generatie boven mij ging op haar 58ste met de VUT. Maar die VUT werd in rap tempo afgeschaft. Vervolgens moest de AOW-leeftijd opgeschoven worden. Dat ging sneller dan dat de mensen ouder werden. Dan ontstaat er een onzeker beeld dat die gepercipieerde zekerheid van ons wordt afgepakt. Dat frame wordt nu in de kritiek gebruikt. Ik wil daar ver weg van blijven.

Zeker, in het nieuwe systeem kan het pensioen dalen. Net als in het huidige stelsel. Bij ABP hebben we een opgetelde indexatieachterstand van 20 procent vanwege de tien jaar dat we niet hebben kunnen verhogen. Je hoort zelfs ook de kritiek dat pensioenfondsen te weinig indexeren: hoezo is het nieuwe stelsel beter? Maar dat probleem komt juist voort uit het huidige stelsel.

Het wordt hoog tijd dat iedereen – in de politiek, de wetenschappelijke wereld en bij de sociale partners – het échte en eerlijke verhaal vertelt. Dat de pensioenfondsen met elkaar laten zien dat het nieuwe stelsel het beste is voor de deelnemers. Het is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Ik hoef niet te worden gekozen in het parlement of een

advocatenpraktijk te vullen met rechtszaken. Ik heb maar één belang: dat van de deelnemer.”

Sommigen zeggen dat het nieuwe stelsel oké is, maar uitsluitend voor nieuwe aanspraken.

“Dan heb je het niet begrepen. Dan zeg je tegen de huidige gepensioneerden: blijf maar in die schrale tijd zitten.”

Trekt het nieuwe stelsel nog een wissel op je skills als bestuurder?

“Ja en nee. De pensioenpremie hoeven we straks niet meer vast te stellen. Dan doen de sociale partners. Verder is het indexatiebesluit van het bestuur verleden tijd. De jaarlijkse wijziging in de pensioen-uitkering wordt met rekenformules bepaald: de resultante van de behaalde rendementen, inclusief buffers.

Als bestuurder moet je wél zorgen voor een verrekt goede, foutloze administratie, inclusief premie-incasso. Deze moet als een zonnetje lopen. Verder wordt cyberveiligheid, een veilig IT-systeem, steeds belangrijker. Ten derde moeten we zorgen voor een uitstekende communicatie naar de deelnemers over de vertaling van vermogens naar uitkeringen. Ten slotte moeten we de allerbeste financiële rendementen blijven behalen voor onze deelnemers. Deze worden nog zichtbaarder omdat iedereen ze ziet in zijn eigen pensioenvermogen.”

EIGENLIJK VERANDERT ER NIET ZO BIJSTER VEEL

Dat rendement is ook nogal eens onderwerp van kritiek. Zéker in de context van groene beleggingen. En in het feit dat jullie uit producenten van fossiele brandstoffen zijn gestapt. Zoals oliemaatschappijen die van oudsher een veilig en stabiel dividend leveren.

“Das war einmal. We leven in andere tijden. Een kortetermijnbelegger kijkt een kwartaal vooruit. Wij hebben echter een wettelijke en fiduciaire verantwoordelijkheid dat we met de ons toevertrouwde middelen dertig, veertig jaar lang moeten zorgen voor het beste financiële rendement. Dit blijft voor ons het uitgangspunt. Ik kan dat niet genoeg benadrukken.

In de wereld zijn transities gaande die langer lopen dan één kwartaal of een jaar. Er komt een tijd, of we nu willen of niet, dat olie-maatschappijen hun businessmodel moeten aanpassen. Die vermeende zekerheid van hoge rendementen op de korte termijn, zal kortetermijnbeleggers geld gaan kosten. Fossiele bedrijven kunnen zelfs down the drain gaan. ABP loopt derhalve enorme risico's als we blijven investeren in deze oude economieën en businessmodellen. DNB

onderschrijft overigens deze risico's. We moeten dus verder vooruitkijken. Wat is een duurzame economie op langere termijn? Op basis daarvan vullen we ons beleggingsbeleid in.”

Maar straks krijg ik in een jaar een tegenvallend pensioen vanwege misgelopen – korte termijn – beleggingsresultaten in oude economieën, terwijl ABP zegt naar de lange termijn te kijken.

“We kijken naar rendement, risico, kosten en duurzaamheid. Maar we doen geen concessies aan het financieel rendement. Als bepaalde beleggingen in de fossiele industrie te risicovol zijn, dan stappen wij daaruit. Dan gaan we die gelden ergens anders beleggen. Maar wél volgens de uitgangspunten van financieel rendement. Er zijn voldoende alternatieven. We hebben de gehele wereld op onze financiële balans staan.”

NEDERLAND IS SOMS ERG KLEINZIELIG

Een Kamermeerderheid wil dat pensioenfondsen stoppen met 'activistisch en ideëel' beleggen en rendement altijd vooropstellen.

“Onzin. Rendement voor een goed pensioen staat voorop bij ons. Mensen begrijpen niet helemaal hoe een pensioenfonds werkt en wat onze fiduciaire verplichting is. Namelijk dat wij een bijdrage moeten leveren aan het rendement op de langere termijn. Daar willen we op afgerekend worden, maar wél met de juiste argumenten en niet op basis van simpele verhaaltjes van woke beleggen of dat er miljarden in de Noordzee worden gedumpt vanwege de windmolens daar.”

Dat Time Magazine je vindt behoren tot de honderd invloedrijkste wereldwijde klimaatleiders, draagt misschien ook bij aan dat frame.

Hoe zie je zelf deze vermelding? Flauwekul?

“Geen flauwekul. (niet zonder ironie) Als het zeer gerenommeerde Time Magazine, dat Trump als person of the year heeft benoemd, mij op het lijstje zet... (serieuzer) Ik was compleet verrast, maar dacht ook wel: waar slaat dit op? Niettemin is het bijzonder dat internationaal wordt gezien met welke belangwekkende zaken we bezig zijn. Ik zie de vermelding dan ook als een enorme bemoediging en aanmoediging voor het beleid van ABP. Daar wordt het wél begrepen. Nederland is soms erg kleinzielig.”

The person of the year is het niet met je eens.

“1 januari 2029 zit Trump al in zijn nadagen. Wij zijn echter bezig met twintig, dertig jaar vooruit. Ik zie dit als een rimpeling in de vijver. De gehele transitie gaat door. Natuurlijk zijn er tegenbewegingen. Maar die zie ik als de laatste stuip trekkingen van mensen die een onvermijdelijke transitie naar een duurzame economie niet kunnen of willen meemaken. Wij gaan gewoon door met onze missie.”

Van directeur naar bestuurder

Harmen van Wijnen begon in mei 2020 als algemeen directeur bij ABP. Sinds januari 2022 is hij voorzitter van het uitvoerend bestuur. Aan deze verandering ligt een reorganisatie van het pensioenfonds ten grondslag, zo legt hij uit.

“Zoals bekend kennen pensioenfondsen een paritair bestuursmodel met vertegenwoordigers van werkgevers, vakcentrales en gepensioneerden. Dat zijn meestal parttimefuncties. Zodoende werd bij het ABP heel veel uitbesteed aan de directie. Maar deze heeft weer geen bestuurlijke verantwoordelijkheid. Bovendien: kun je een fonds met € 530 miljard door parttimers laten aansturen?”

Met de pensioentransitie op komst, heeft ABP voor een one-tier bestuursmodel gekozen. “Om onze slagvaardigheid te vergroten. Voorheen hadden we een Raad van Toezicht, het paritaire bestuur, de directielaag én een MT. Die lagen zijn in elkaar geschoven, met een driehoofdig uitvoerend bestuur als spil. Daar ben ik voorzitter van geworden. Sindsdien draag ik dus ook bestuurlijke verantwoordelijkheid. En ik ben het gezicht naar buiten.” ■

Harmen van Wijnen (1967) is sinds 1 januari 2022 voorzitter van het uitvoerend bestuur van ABP. Vanaf 1 mei 2020 was hij algemeen directeur van dat pensioenfonds.

Voor zijn komst naar ABP was Van Wijnen vanaf 2013 voorzitter van het College van Bestuur van de Christelijke Hogeschool Ede. Daarnaast vervulde hij een rol in de pensioensector als bestuurder van Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW) en als lid van de Pensioenkamer van ABP. Harmen van Wijnen begon zijn loopbaan als extern actuaaris voor pensioenfondsen en verzekeraars, laatstelijk als partner (1992-2004) bij EY. Daarna volgde een opmerkelijke overstap: directeur voor het kerkelijke jeugdwerk in de Protestantse Kerk Nederland (2004-2011).

Van Wijnen studeerde Actuariële Wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam (1986-1990). In 2000 besloot hij theologie te gaan studeren aan de Universiteit van Utrecht. In 2006 behaalde hij zijn master. Tien jaar later promoveerde hij aan de Protestantse Theologische Universiteit in Amsterdam, waaraan hij van 2009 tot 2016 als onderzoeker verbonden was.

“Als jochie van achttien wist ik al dat ik actuaaris wilde worden. 3,5 jaar heb ik over de zesjarige studie gedaan. Ik maakte snel carrière. Bij EY was ik op mijn 28ste wereldwijd de jongste partner ooit. Maar begin dertig kwam de clichévraag: is dit alles? Ja, een vervroegde midlifecrisis. Of een verlate pubertijd.

Mede door het jong overlijden van een vriend ben ik in mijn vrije tijd theologie gaan studeren. De vraag achter de vraag naar zingeving boeide me. Ook in de ontwikkeling van jongeren. Vandaar die switch in mijn loopbaan.

Ik had me voorgenomen nooit meer terug te keren in de financiële sector van plat geld verdienen. Maar een pensioenfonds is als maatschappelijke instelling een ander verhaal. Ik was vanuit mijn functie in Ede al bestuurlijk actief geworden in de pensioensector. Eind 2019 kreeg ik de onverwachte vraag of ik bij het ABP wilde komen. Een half jaar na het pensioenakkoord.

De tweede pijler van een verplicht gesteld pensioen vind ik een teken van beschaving. Als je daaraan een bijdrage kunt leveren bij het grootste fonds van Nederland, met de enorme verandering die voor de deur staat, dan kun je alleen maar 'ja' zeggen. Ook als een soort eerbetoon aan professor en ABP-hoofdatactuaaris Jaap van Klinken, bij wie ik het laatste jaar van mijn actuariële studie student-assistent ben geweest. Persoonlijk valt hier alles samen.”